

ЛАНИ ОДЕЩИНИ, ПРИЙМАЙТЕ СТУДЕНТСТВО!

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

РІК ВИДАННЯ XXX

За наукові КАДРИ

Орган парткому, ректорату, комітету ЛКСМУ та профкому
Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова

№ 23 (795)

9 вересня 1964 р.

Ціна 2 коп.

ПРАЦЕЮ
НАШОЮ,
ПІСНЕЮ
ДЗВІНКОЮ
ДОПОМОЖЕМО
СЕЛУ!

ЗВЕРНЕННЯ

ДО ВСІХ СТУДЕНТІВ ОДУ

ДРУЗІ! Ми відїжджаємо на лани нашої сонячної Одещини для того, щоб подати дійову допомогу трудівникам села в збиранні врожаю.

У нашого університету є славні трудові традиції, які свято бережуть студенти. Ці традиції виробляються і міцніють з року в рік. Студентський колектив ОДУ завжди показував приклад сумлінного ставлення до праці на колгоспних ланах.

Комуністична партія і Радянський уряд приділяють велику увагу трудовому вихованню молоді, створюють всі умови для оволодіння вершинами знань. Липнева сесія Верховної Ради прийняла постанову, що свідчить про постійну турботу партії та уряду про радянського вчителя.

Щоб відповісти на піклування партії та уряду хорошими ділами, ми, студенти філологічного факультету, закликаємо всіх студентів університету включитись в трудове змагання на колгоспних ланах за дострокове виконання своїх завдань.

Справа честі кожного студента, кожної студентської групи показати зразок праці, високу культуру, взяти активну участь у громадському житті.

Понесемо в село нашу працю, нашу пісню, наше дзвінке слово агітатора й пропагандиста справ партії.

СТУДЕНТИ ФІЛОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ОДУ.

В ПАРТКОМІ ОДУ

НА своєму засіданні партком заслухав і обговорив інформацію про підсумки прийому в університет в 1964 році й прийняв постанову, в якій визнав організацію і проведення чергового прийому задовільними.

Особливу увагу партком приділив питанням, що зв'язані з допомогою трудівникам колгоспних ланів в збиранні врожаю.

Партком схвалив ініціативу студентів філологічного факультету, які виступили зі зверненням і закликали всіх студентів університету самовідданно працювати на полях активно вести масово-політичну роботу серед населення.

Визнано за необхідне на сторінках газети «За наукові кадри» вести «Дошку пошани», заносити на неї студентів і групи, які відзначаються під час роботи на колгоспних та радгоспних ланах.

28 вересня 1964 року минає 100 років з дня заснування І Інтернаціоналу. Партком накреслив ряд заходів в ознаменування славного ювілею.

100 РІК НОВІЛІТНИЙ ІАВ 1965

З НОВУ лунає університетський дзвоник. Розпочався новий навчальний рік. З ним прийшли нові і, здається, вже звичні клопоти. Влився новий контингент перших курсів, який треба згуртувати на кожному факультеті як творчий колектив, надати йому цілеспрямованості в праці. На вищий ступінь навчання підійметься кожен потік, який з новим навчальним роком стає вже старшим аніж був торік. Чимало вчорашніх студентів стануть відтепер аспірантами і розпочнуть самостійну наукову працю. Нові теми почнуть розробляти кафедри і лабораторії.

Скільки нового приносить щороку вересень в університетські стіни!

Та нинішній вересень для нашого університету особливий. Новий навчальний рік починається на нього припадатиме сторіччя нашого університету, що святкуватиметься у травні 1965 року. Огож новий рік є ювілейний, а значить він має бути роком особливо напруженої і особливо відмінної роботи кожного члена нашого багатотисячного колективу — кожного вченого, студента, службовця, робітника.

Наш університет має прекрасні традиції, якими можемо й повинні пишатися. Його історія, його наукові досягнення зв'язані з Мечниковим, чие ім'я він носить, з Сеченовим, Умовим, Ценковським, Григоровичем, Успенським, Зелінським та багатьма іншими корифеями вітчизняної науки. На протязі багатьох передреволюційних десятиріч студентство Новоросійського університету брало активну участь у визвольному русі проти самодержавства — на початках цієї історії височать світлі

імена Желябова й Заславського, тісно зв'язаних з одеською студентською молоддю.

В нашому університеті працював один з перших на Україні професорів-комуністів Євген Щепкін та чимало інших ентузіастів творення нової радянської вищої школи, як Третяков, Готалов-Готліб, Танфілєв, Волков.

Той радянський, комуністичний гарт, який діставали в новому, радянському Одеському університеті його вихованці, був яскраво засвідчений в суворі й героїчні роки Великої Вітчизняної війни. Сьогодні вони з нами, безсмертні наші товариші, які лишилися навки на ближніх і дальніх підступах до Одеси в серпневі й вересневі дні 1941 року. І ті, хто, як доценти-фізики Чернюк і Кондогурі, боролись проти ворога в тимчасово окупованій Одесі й загинули у фашистських катівнях, не видавши соратників. І ті, хто як легендарний Саша Тиріков, воював і віддав життя на далекій італійській землі в рядах гарібальдійців ХХ сторіччя. І ті, що лишивши навчання, віддали своє життя в боях далеко від рідного міста, захищаючи Радянську Батьківщину і переслідуючи ворога на його землі.

Це — наша слава, як і досягнення вчених, які продовжували працювати для фронту в евакуації в далекому Майкопі і в ще дальшому Байрам-Алі, як і вся самовіддана праця багатотисячного колективу у післявоєнний час.

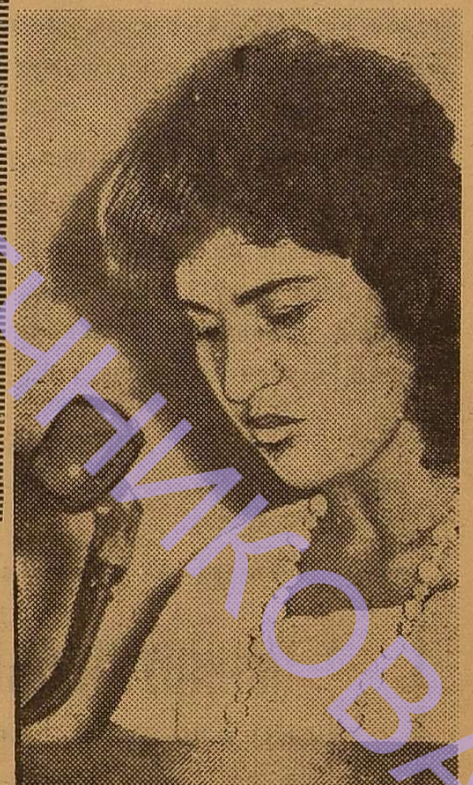
Маємо працювати ще краще, ще наполегливіше, ще продуктивніше. Живемо й працюємо в прекрасний час, окрилені історичними рішеннями ХХ і ХХІІ з'їздів партії, що скеровують нашу ходу

до ясно зримих вже вершин комунізму.

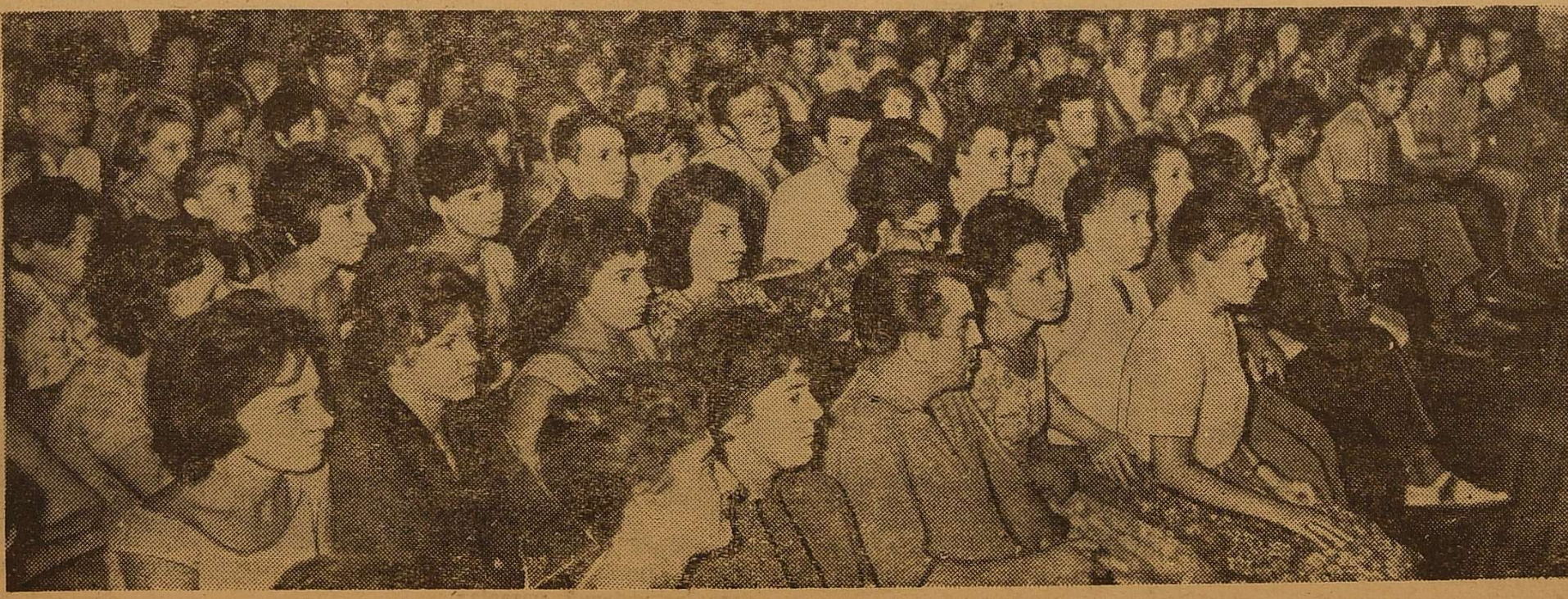
Ще тіснішим має стати зв'язок усіх кафедр, усіх працівників університету, всіх студентів з життям. Він повинен виявлятися і з наукової тематики кафедр, і в участі студентів у сільськогосподарських роботах, і в тих віршах, які пишуть учасники університетської літературної студії — отож, у всьому.

Партія і уряд, весь наш радянський народ багато дають нашій радянській науці, оточують великим піклуванням і вчених, і студентів. Перефразовуючи слова Леоніда Соболева, виголошені на першому всесоюзному з'їзді радянських письменників, можемо сказати, що нам, ученим і студентам, дано всі права, крім одного — погано працювати і погано вчитись.

З одним прагненням — якнайбільше дати від себе партії і народові — розпочинаймо, друзі і товариші, сотий — ювілейний — рік свого рідного Одеського університету! І, як завжди, розпочнемо його на ланах. Виконаємо трудові завдання з честю!

ВЕЛИКИЙ актовий зал університету. Сюди прийшли студенти-першокурсники на свої перші збори. Уважно слухали вони добрі настанови старших товаришів-викладачів (фото зліва). На правому знімку: виступає студентка І курсу історичного факультету **ГАЛИНА МАКОВЕИ**.
Про те, як проходили ці збори розповідається на 2-й сторінці нашої газети в матеріалі «Добрі настанови».

ДОБРІ НАСТАНОВИ

31 серпня. Актівий зал переповнений. Це першокурсники зібралися на традиційну зустріч з викладачами університету. Всюди радісне похваллення, розмови, посмішки, веселощі.

За свої сто років Актівий зал не вперше приймає ось таких молодих, щасливих, невгамовних.

Спокійні, схвилювані, усміхнені.

З полів, з фабрик і заводів, з бригад Комуністичної праці, з лав Радянської Армії, з шкіл прийшла молодь до університету.

В почесній президії провідні вчені, декани, викладачі. Секретар партійного комітету університету тов. Л. Х. Калуст'ян відкриває збори. Він вітає присутніх з початком навчального року і надає слово ректору університету професору О. І. Юрженкові.

— Дорогі товариші, дорогі друзі, — говорить ректор. — Дозвольте мені щиро й сердечно поздоровити вас з вступом до Одеського державного університету! Ви вступили до нього в знаменний час, коли партія веде наш народ

до комунізму. Якраз вам будувати його й жити в прекрасному майбутньому. Це зобов'язує вас бути гідними нашого часу, високо нести звання будівника комунізму. Хай моральний кодекс будівника комунізму буде програмою вашої поведінки, програмою всього вашого життя.

— Дорогі товариші! Ви починаєте сьогодні 100-й учбовий рік нашого університету, — говорить далі професор Юрженко. — Ви — наша наймолодша зміна, наш ювілейний прийом. На вашу долю ви-

пала велика честь — завершити сторіччя нашого славного університету, одного з найстаріших вузів в країні. Ось чому ми закликаємо вас бути гідними його славних традицій, всіляко оберігати його честь, високо нести звання радянського студента.

Далі професор розповідає молоді про славні революційні, трудові й наукові традиції університету, про ту велику роль, яку він відіграв як кузня висококваліфікованих кадрів для нашої країни. Ми закликаємо Вас найактивніше, разом зі всім колективом, включитися в боротьбу за високу успішність, за придбання якомога більше і ґрунтовних знань. Для цього створено у нас всі умови. Тільки треба віддати справі всю силу ваших молодих рук, всю енергію ваших гарячих сердець.

Хай наш сотий ювілейний набір ще більше прославить університет!

На трибуні один з найстаріших вчених університету професор Д. Г. Елькін.

З молодечим запалом, захоплено говорить він про велику наукову роботу, про скромність працівників науки і їх активну громадську діяльність.

Звертаючись до молоді, вчений говорить, що вона сьогодні вступає в нову еру свого змістовного життя. Тут, в університеті буде виховуватись їх науковий світогляд. Щоб мати успіх, треба з першого дня вчитися самостійно працювати. Але, каже професор Елькін, не повертатися спиною до життя, пульс якого в нашій країні б'є надзвичайно жваво.

— Колись я сам був на вашому місці й слухав добрі наста-

нови Давида Генріховича, — говорить доцент Д. Щербаков, завідувач кафедрою основ наукового комунізму.

Серед присутніх тут немало науковців.

— Серйозна самостійна робота — ось секрет всіх успіхів.

Університет відкриває грандіозні перспективи, але ними можна скористатися по-різному. Можна виконувати програму, а можна взяти й більше. Про це й говорить доцент О. В. Богатський, декан хімічного факультету:

— Коли з любов'ю візьмешся за справу, досягнеш значних успіхів.

Заступник секретаря комсомольської організації Рая Делібалт закликала нове поповнення до активної участі в університетському житті.

Від імені першокурсників виступила студентка історичного факультету Галина Маковей. Вона щиро дякує Комуністичній партії і Радянському уряду за безмежне піклування про молоді і запевняє від імені всіх першокурсників, що вони будуть вчитись на «відмінно» і «добре».

— Ювілейний прийом виправдає сподівання колективу! — завершує Галина Маковей.

Наприкінці проректор по учбовій роботі доцент Г. А. Вязовський оголосив порядок роботи по факультетах.

— За діло, товариші! — ці останні слова проректора по учбовій роботі були підхоплені бурхливими оплесками.

Є. ГОГУНСЬКИЙ,
А. МИКИТЕНКО.

Швидко пролетіло літо — чудова пора студентського відпочинку. Прийшла осінь — пора навчання. І знову заповнили університетські лабораторії і аудиторії наші студенти. Уважно слухають вони викладача, збагачуючи свою пам'ять новими знаннями.

НОВИЙ ЕТАП ЖИТТЯ

Збуджені, з веселою радісною посмішкою підходили до будинку філологічного факультету дівчата та юнаки.

А ось йдуть першокурсники...

«Дорогі друзі! Це вас сповіщає дзвоник про початок сотоного навчального року» — чуємо ми.

Цей проливчастий дзвоник нагадав нам ще раз про те, що почався новий етап нашого життя, вищий етап.

Нас чекають нові дерзання, радощі, дорогі товариші.

Ні! Ніколи не забудеться 1 вересня 1964 року і цей університетський дзвоник, вісник початку нового студентського життя.

С. ШЕВЧУК,
студентка I курсу філологічного факультету.

В ГОСТЯХ У ПРЕДКІВ

Дні хвилювань позаду... Ми, студенти-історики, приїхали на археологічні розкопки. У невдовзі після цього відправились на паромі разом зі своїм керівником Володимиром Патровичем Цибековим в гості до предків.

На ділянці поблизу Савранської ГЕС, де ми мали працювати, вже побували наші студенти. Немає потреби описувати перші знахідки — кістки оленів, диких кабанів, шила з кісточок, черепки глиняного посуду з нескладним орнаментом і таке інше. Все це ми знаходили на метровій глибині, що говорило про те, що наші предки 5 тисяч років тому займалися охотою, нескладним землеробством, виготовляли гончарні вироби.

Ми й раніше знали, що це поселення, як і вся Трипільська культура, має подібні багатства, тому кожний з нас чекав чогось невідомого.

На другий день розкопок студент В. Арбіч, з хірургічною обережністю розкопуючи культурообразне місце, знайшов посудину незвичайної форми: в плані вона нагадувала вазу, але її стінки перерізали парні вікна, що розділялися колінчатою перемичкою. Поруч з нею стояла інша, що була схожа на кубок.

Володимир Петрович сказав, що

ця знахідка відкриває цілу епоху. Жоден археологічний довідник не має даних про таку форму посудини.

Дане поселення цікаве своєю культурою. Тут зустрічаються предмети не тільки Подніпровських племен Трипільського часу, а й такі, що є в народів Дунаю і Трансільванії. Воно — наче стиковий пункт названих племен.

Було у нас і чимало гостей: і кореспонденти місцевих газет, і представники з Києва, і школярі з Савранського піонерського табору.

Дні летіли. Багато у нас було цікавого, пам'ятного — про все не розкажеш. Але багато ще залишилось і невиясненого: чому, наприклад, колишні жителі цього поселення залишили дане місце. Чи вони пішли шукати нових пасовиськ, полів, а, можливо, їх витіснили сильніші племена, хоча й слідів битв тут немає.

Настав день прощання. Місцеві жителі разом з нашим поваром В. Киктем організували прощальний обід. Скоро ми зі студентськими піснями виїхали до Одеси.

Прощайте, розкопки!

Г. ГОНЧАРУК,
студент II курсу історичного факультету.

МІЖВУЗІВСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ

ЗАВТРА, 10 вересня 1964 року, в університеті відкривається міжвузівська науково-методична конференція з питаньочної та вечірньої юридичної освіти.

В роботі конференції візьмуть участь вчені багатьох вузів країни. З доповідями виступатимуть професори К. А. Мокічев, В. О. Рясенцев (Москва), П. О. Недбайло (Київ), М. В. Гордон (Харків), доценти В. Г. Сокуренько (Львів), В. М. Катрич (Київ), Н. О. Чечина (Ленінград) та інші. Підготували доповіді до конференції й вчені нашого університету — доценти І. О. Греков, В. Т. Олієвський, І. В. Шерешевський, К. І. Удалий.

Конференція проходитиме протягом трьох днів.

ТРУД І ЗДОРОВ'Я

ХТО не бажає зберегти міцне здоров'я та працездатність до глибокої старості? В чому він, секрет бадьорості? Їх багато, але найнадійніший — розумно організована трудова діяльність. Якраз вона допомагає людині зберегти й зміцнити здоров'я.

Як же домогтися того, щоб робота приносила максимум користі, стала джерелом довголіття? На широке коло питань, зв'язаних з цією проблемою, відповідає журнал Всесоюзної центральної ради професійної спілки «Охрана труда и социальное страхование», друг і порадник кожного. Ось що розповідає про журнал його головний редактор Г. Ракітін:

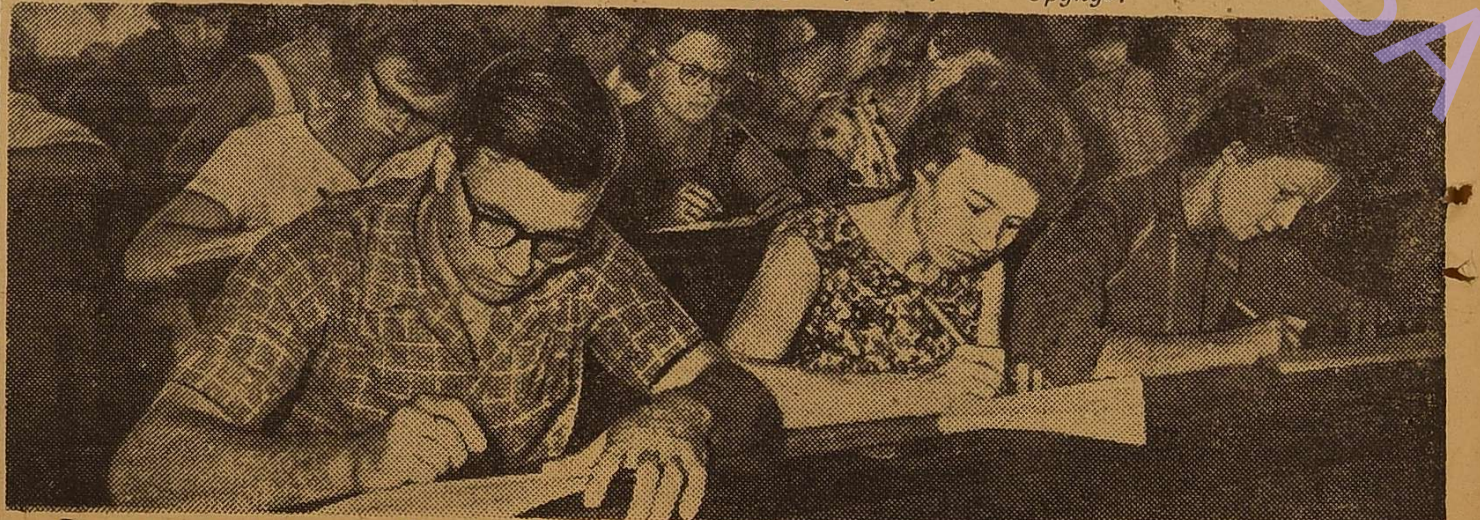
Збереження і зміцнення здоров'я людини на виробництві — проблема, успішне вирішення якої залежить від цілого ряду факторів. Це й визначає багатопланову тематику нашого журналу. Він пише про те, як підвищити культуру виробниц-

тва й зробити безпечними умови праці, як правильніше організувати свій режим в залежності від професії, який курорт краще обрати для лікування.

Багато практичних порад можна почерпнути і в розділі «Техническая информация», матеріали якого супроводжуються кресленнями та схемами.

Кожний номер журналу має широкий консультаційний матеріал з питань трудового законодавства. Порядок прийому й звільнення з роботи, виплата різних допомог, надання відпусток, режим праці жінок та підлітків — зі всім цим ви познайомитесь, читаючи журнал.

Ось те основне, що можна в декількох словах сказати про журнал. Його немає у продажу, тому для того, щоб одержати журнал, треба своєчасно оформити передплату через громадського розповсюдвача, або ж у відділі «Союздруку».

Розпочались заняття. Йде лекція. Треба акуратно вести записи. Вони допоможуть краще засвоїти учбовий матеріал.

СЬОГОДНІ ми друкуємо ще одну сторінку, присвячену славному сторічному ювілею університету. Такі сторінки будуть публікуватися в кожному номері газети. Ми чекаємо від тебе, читачу, спогадів про університетських друзів, товаришів, про їх труд, життєвий шлях, про те, як розвиваються і множаться славі традиції університету.

ЙОГО ШЛЯХИ

Метою всього його життя було — вивчати Ілліча, жити за Іллічем. І він досяг цієї мети. Він залишив нам рукопис обсягом понад 500 сторінок — фундаментальне дослідження про В. І. Леніна, його титанічну боротьбу за створення партії нового типу. Писався цей рукопис не в затишному кабінеті, не в тиші бібліотек. На бруствері окопу, в тісній землянці, під час короткого перепочинку між боями писалася наукова праця про безсмертність ідей Ілліча...

Був 1926 рік. Народи нашої країни відзначали другу річницю з дня смерті великого Леніна. В клубі будівельників перед багатолюдною аудиторією на трибуні стояв дев'ятирічний хлопчик Григорій Гітін. З винятковою увагою ухали дорослі і діти жовтень в біленькій сорочечці. Тема його виступу була «Ленін і діти».

Жовтень стало піонером, піонер — комсомольцем. Вчився Григорій в середній школі, потім у фабзавучі, став токарем на Одеському заводі імені Січневого повстання. З путівкою-рекомендацією цього великого робітничого колективу і прийшов Григорій у 1933 році на історичний факультет нашого університету.

В 1939 році Г. Гітін був прийнятий до аспірантури Московського державного університету, на кафедру нової історії.

1941... В складі університетської кафедри нової історії, яка добровільно пішла захищати підступи до Москви, був Григорій Гітін...

Він став командиром вогневого взводу. В ці дні в червоноармійській пресі повідомлялось про подвиг Гітіна, який замінив вбитого командира батареї, про те, як врятував гармату і бив з неї по ворогу прямою наводкою...

Під час одного з проривів фашистських танків Гітін був тяжко поранений в обидві ноги на тери-

торії, зайнятій фашистами. Його підібрав селянин Єрохов (пізніше розстріляний окупантами за зв'язок з партизанами) з села Семенково на Смоленщині. Зусиллями патріотів Гітін був викуваний і, познайомившись з командиром Червоної Армії Федором Гнезділовим став допомагати йому в створенні партизанського загону.

Незабаром загін розрісся в могутній партизанський полк. Гітін став у ньому інструктором політвідділу і старшим військовим перекладачем.

В Смоленському музеї збереглися документи, що свідчать про героїчну боротьбу і загибель Григорія Гітіна.

Так, він загинув, наш випускник. Загинув героєм, недописавши останніх сторінок монографії про Ілліча.

Пройшло багато років і ось недавно пощастило знайти рукопис Григорія Гітіна обсягом у 500 з лишком сторінок. Робота ця присвячена Володимирі Іллічу Леніну. Незважаючи на більш як двадцятирічну давність, вона цілком зберегла свою актуальність.

Людина з палким серцем і незламною волею, Григорій Гітін належить до тих людей, якими наш університет буде завжди пишатися.

Доцент Я. ШТЕРНШТЕЙН.

НОВА КАФЕДРА

З МИНУЛОГО навчального року студенти випускних курсів університету вивчають основи наукового комунізму. Цей курс повинен завершити систематичну марксистсько-ленінську освіту майбутніх спеціалістів, сприяти формуванню в них глибокої комуністичної вивченості.

Для організації учбового процесу, проведення методичної, наукової та виховної роботи в університеті створена кафедра наукового комунізму.

З університетських кафедр суспільних наук для роботи на новій кафедрі залучені кваліфіковані, досвідчені викладачі доценти Д. С. Бельфор, В. Н. Романюк, А. Д. Введенський, старший викладач Р. А. Личковський.

Очолює кафедру доцент Д. М. Щербаков.

Відбулось перше засідання кафедри.

СКАРБНИЦЯ ЗНАНЬ

ПІСЛЯ перетворення Рішельєвського ліцею у Новоросійський університет його бібліотека стала університетською. В цей час фонд основної бібліотеки нараховував 28 505 томів і студентської — 4 930 томів.

За перші роки свого існування бібліотека повільно поповнювалась. В 1872 році в її фондах було 70 000, а в 1885 році — 102 827 томів.

Особливо швидко поповнювались фонди бібліотеки після Великої Жовтневої революції. До початку 20-х років вона нараховувала близько одного мільйона томів.

Перед Великою Вітчизняною війною Наукова бібліотека вела обмін виданнями з країнами Західної Європи, США, Латинської Америки, Близького Сходу, та Азії. Всього обмін здійснювався з 150-ма установами.

В дні війни Одеський університет був евакуйований, бібліотека (понад 1300 тисяч примірників) залишилася в тимчасово окупованому ворогами місті.

Працівники бібліотеки, що залишилися в Одесі у цей період, виявляючи винахідливість, провели велику роботу по врятуванню фондів бібліотеки від пограбування.

Були, наприклад, сховані каталоги Воронцовського та Строгановського фондів і, таким чином, окупанти не могли знайти те, що було в них найціннішого. Була повністю збережена марксистсько-ленінська література, що знаходилась в Науковій бібліотеці.

І все ж в час тимчасової окупації міста, Наукова бібліотека зазнала великої шкоди.

Після звільнення Одеси від фашистських загарбників почалась нова світла сторінка в історії бібліотеки.

В лютому 1945 року Постановою РНК за № 198 Наукова бібліотека Одеського університету

була затверджена як науково-дослідна установа.

В стінах бібліотеки починає розгортатися наукова робота, що була зовсім не під силу бібліотеці в дореволюційні часи.

Внаслідок великої роботи по пропаганді книг, видача їх з кожним роком збільшується. За останні 50 років вона зросла майже в сто разів.

В сучасний момент книжкові фонди Наукової бібліотеки нараховують 1 678 578 одиниць, а разом зі студентською бібліотекою — 2 276 578.

В бібліотеці представлені книги на всіх мовах Європи й багатьох мовах Азії.

Найціннішою частиною фондів бібліотеки є твори Маркса, Енгельса, Леніна, серед яких зберігаються перше видання «Капітала» (1867, Гамбург) і перше його російське видання (1873 р.), що є в той же час першим перекладом «Капітала» на іноземну мову. В бібліотеці багато видань Маркса, Енгельса й Леніна періоду першої російської революції.

А у відділі періодики є цілий ряд дореволюційних журналів, в яких вперше друкувались роботи В. І. Леніна.

У фондах бібліотеки повно відображена вітчизняна та зарубіжна художня література.

Бібліотека має всі підстави гордитися своїм зібранням енциклопедій, словників. В ній зібрано основні енциклопедії на іноземних мовах, починаючи з енциклопедії французьких просвітителів XVIII століття. Дідро і Д'Аламбера та 167-томної енциклопедії Ерта й Грубера. Що стосується словників, вони дуже старанно підібрані, починаючи від видань XVII століття і до наших днів.

Виключну цінність має відділ періодики, що налічує 800 000 друкованих одиниць, з усіх галузей знання, на багатьох мовах світу.

Наукова бібліотека здатна справитись з поставленими завданнями. Вона буде й далі всебічно й успішно розвивати свою діяльність, що відповідає насуущим вимогам комуністичного будівництва в нашій країні.

П. БОНДАРЕНКО.

ГОСТІ З УГОРЩИНИ

В ОДЕСІ декілька днів гостювала група посланців братнього міста Сегеди.

У складі делегації: секретар Чонградського обкому Угорської соціалістичної партії Янош Шиклош (керівник), секретар Сегедського міського партії Гейза Шипош, ректор Сегедського університету доктор юридичних на-

ук Дьйоджі Анталффі та інші.

Нещодавно делегація відвідала наш університет. Гости виявили великий інтерес до життя університету, відвідали наукові лабораторії, палеонтологічний та зоологічний музеї, ботанічний сад, ознайомились з науковими проблемами, над якими працюють вчені університету.

В ПЕРШІ РОКИ

НОВОРОСІЙСЬКИЙ університет розпочав свою діяльність в складі трьох факультетів: історико-філологічного, юридичного та фізико-математичного з двома відділеннями — математичних та природничих наук. Набір було оголошено на перші два курси.

Перший навчальний рік розпочався 7 вересня 1865 року (навчальний рік за статутом 1863 року тривав з 15 серпня до 1 червня, а за статутом 1884 року — з 20 серпня до 30 травня). На цей час університет налічував 175 студентів.

Поступово число студентів зросло, не перевищуючи, однак, в другій половині XIX століття 400—500. Лише в 1885—1887 ро-

ках контингент досягав 600 з лишком студентів.

Найчисленнішим був юридичний факультет. Це явище, спільне для всіх університетів того часу, пояснюється перш за все великим попитом на юридичних і адміністративних працівників у капіталістичному господарстві країни, що бурхливо розвивалося.

Великою увагою молоді користувався фізико-математичний факультет.

Протягом всієї дореволюційної історії університету кількість студентів на історико-філологічному факультеті залишалася невеликою. Щоб відвернути увагу студентів від актуальних політичних завдань сучасності, викладання тут

обмежувалось рамками класичної філології та античної історії. Тут навчалось 40—60 студентів. Тільки наприкінці 70-х років кількість слухачів почала зростати, досягнувши в 1879 році 120 осіб. В наступні роки знову відбулося різке зменшення кількості студентів на цьому факультеті.

Вища освіта в царській Росії призначалася для пануючих класів: дворян і буржуазії. В університеті навчались сини поміщиків, власників промислових підприємств, купців. Поступово почали з'являтися і вихідці з буржуазної та дрібнобуржуазної інтелігенції, духовенства. В перші роки існування університету більшу частину одеського студентства становили діти дворян і чиновників.

Другу за величиною групу становили вихідці з міських станів. Це була в основному середня і дрібна буржуазія міста. Третє міс-

це посідали вихідці з духовенства—різочинці за походженням. Сини робітників та селян серед дореволюційного студентства були рідким винятком.

Незважаючи на вузькокласову, дворянську політику самодержавства в галузі освіти, і особливо вищої школи, різночинець в складі студентства поступово витісняє дворянина. Вже у 80-х роках XIX століття на перше місце за кількістю студентів в університеті виходять різночинці — діти дрібних і середніх чиновників, земських та міських службовців, дрібного та середнього купецтва, нижчого духовенства.

Ні різке підвищення плати за навчання, ні інші обмеження, що їх запроваджував царський уряд, не змогли спинити росту числа матеріально незабезпечених студентів з демократичного середовища. Вони вчилися на останні

З ІСТОРІЇ УНІВЕРСИТЕТУ

копійки, вели жорстоку боротьбу з голодом і холодом, але вперто тягнулись до науки й культури. З їх числа виходили учасники й ватажки революційних студентських виступів.

Основна маса студентів вступала до університету з гімназій України (Одеського, Київського, Подільського округів). Оскільки Новоросійський університет був єдиним вищим учбовим закладом на Півдні Росії, сюди тягнулась молодь з Дону, Кубані, Кавказу, Бессарабії. Тут навчались і південні слов'яни — болгар, серби, македонці.

Доцент З. ПЕРШИНА.

— 1 —

НА СВІТАНКУ

оповідання

ВПАЛА остання зірка в Тобол. Шелестів очерет. Плескалась риба в воді. Десь в даліні крякали селезні.

Несміливо опускався на землю світанок.

Олег сидів на березі й дивився на поплавки. Він їх не бачив. Вів був далеко, у мріях. Аж ген-ген у давнині.

«Віра! Скільки ми з тобою зустрічали світанків біля Тоболу? І кожного разу відмічали щось нове, лише нам зрозуміле. І майже завжди нам доводилося бігти до табору, щоб не запізнитися на роботу. Запізнився — друзі будуть гніватись. Ось і сьогодні. О четвертій годині вийшли на рибалку, час пролетів швидко, вже

— 2 —

потрібно повертатися, знову доведеться бігти, а ти десь квіти збираєш».

Олег поглянув навколо, шукаючи Віру, і... заммер. Він не міг відірвати від неї погляду. В несміливих променях сонця, передранковій красі, посеред моря квітів, у вінку з ромашок. Віра здавалася польовою царівною.

Він був зачарований цією красою. Дивлячись на дівчину, не помічаючи навколо себе нічого. Олег милувався нею.

Віра підняла очі, подивилася навкруги й знову схилилася над квітами.

Олег згадав їх перше знайомство, що відбулося тут, на цілині, їхні відносини, які на перших порах були неприязними.

Побачивши Віру, Олег здивувався: «Чого вона їхала на цілину, що вона зможе робити?» — думав він.

Та перші дні роботи розвіяли всі його сумніви. Віра так, як і всі, носила каміння для фундаменту, готу-

— 3 —

вала бетон для заливки стін і, здавалось, не стомлювалась. Тільки під кінець дня її рухи ставали повільнішими, але працювала вона з такою ж завзятістю як і ранком. Одного разу, повертаючись з роботи до табору, вона сказала, звертаючись до Олега:

— Ти знаєш, я, здається, дуже стомилася. Тільки ти мовчи, не говори товаришам, а то будуть давати легшу роботу.

Замислившись, Олег не помітив, як Віра зайшла за пагорбок. Не чув, як вона йому кричала: «Олег, дивись як га-а-а-рно, як чудо-о-ово навкруги».

Тільки луна відгукнулась на її крик.

— Бах-ах, кря-кря-а, — прозвучав одноразово й вистріл, і крик селезня.

І тільки після цього Олег схопився на ноги.

Хто міг порушити таку чудову красу? Хто?

Він оглянувся, шукаючи поглядом

— 4 —

порушника тиші. Нікого не видно.

Олег піднявся на пагорбок. На зустріч йому бігла Віра з букетом квітів.

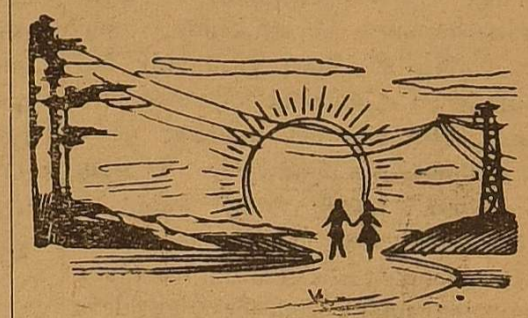
— Олегу! Поздоровляю тебе з днем народження. Бажаю найкращих успіхів у житті. І ще, запам'ятай ці світанки на цілині. Нехай на все життя залишиться згадка про них.

— Нехай, — повторив за нею Олег.

Вони йшли, взявшись за руки, і милувалися світанком... Дмухав вітерець. Шелестів очерет. Плескалась риба у воді. Піднімалося сонце.

У таборі їх чекали друзі.

Володимир ШАМРАЙ.

ЗА ПІСКОМ

З ЗАХОДУ насувалась попелясто-синя хмара. Довгі вогневі стрічки блискавок раз по раз прорізували її. Стоять п'ять машин з піском.

— Швидше, хлопці, — шофер Солдаткін з тривогою дивиться на захід. По дорозі за піском його машина весь час буксувала, хоч дощу вже не було днів зо два. А тепер доведеться проїхати понад 90 кілометрів під дощем.

Заревлі мотори. Темні хмари вже сховали в свої чорні долони сонце й темрява почала здавлювати землю. І раптом — густий дощ забарабанив по кабіні.

Біля Мечетного потрібно переїжджати через Тобол. В більшості місць глибина сягає 14—16 метрів, а тут всього — 20—30 сантиметрів. Розбризкано сіро-мутну воду Тоболу — й машини на другому березі.

Дощ вже перестав, крізь сірі хмари виглядають клаті синьки, та від цього не легше. Тут — солончаки й машини одна за одною в'язнуть у ґрунті.

Недалеко від нас білють бу-

динки і наш студент — Юрій Жадан йде туди за трактором.

Тракторист, чоловік років 40, з втомленим обличчям на прохання Юри кинув коротко: — Де?

Не минуло й півгодини, як машини стояли на твердому ґрунті.

Мечетне залишилось далеко позаду, коли вогні машин вихватили глибокі вибоїни, наповнені водою. Три машини проскакують, а дві сідають. Пробиємо брати їх на буксир, але спочатку нічого не виходить. Та трактора не знайти — дванадцять година ночі, а поблизу, куди не глянеш, — жодного вогника. А пісок обов'язково потрібно привезти на ранок. Знову — буксир. Ревуть мотори, рука шофера Аразова в мозолях від швидкого переключення швидкостей, а машина, обліплена розігрітими тілами, ще глибше заглиблюється у ґрунт.

В руках — лопати. Доводиться рити канаву глибиною в метр. Знову команда «раз — два». Всі сили — на машину.

І нарешті машина поволі, мов черепаха, поповзла проритою ка-

РЕПОРТАЖ

навою. Ще декілька ривків — і пройдено останній метр болота.

Світало, коли після декількох зупинок добрались до Бондарівки. Звідси всього година їзди додому. Ми думали вже про смачний сніданок і тепле ліжко. Та поперед — знову глибокі вибоїни з водою. З п'яти машин — три в'язнуть в липкому ґрунті.

Коли ми під'їжджали до будинку, де вже працювала наша бригада, нас зустріли криками «ура». Виходимо з кабіни, і раптом Юра Жадан падає на землю, мов непритомний. Всі оторопіли. Фурдуй Леся, студентка факультету іноземних мов, хоче бігти по воду. Та Юра, посміхаючись, жваво піднімається на ноги й кричить: «Істи хочу». Всі сміються з його жарту.

Йдемо в наше кафе «Ржавий якорь». Там нас чекає смачний сніданок, приготовлений Н. Карпенко, а після — заслужене ліжко.

Л. МАКОДЗЬОБА.

Кустанайська область.

КУТОК КУЛЬТУРИ МОВИ

ПРО ПРИГОЛОСНІ „ДЗ“, „ДЖ“

У системі приголосних звуків, крім простих, є так звані складні приголосні звуки (у науці їх звуть афrikатами), що складаються з двох звукових елементів і вимовляються в один прийом, тобто як один неподільний звук. Для позначення деяких з цих звуків в українському алфавіті є спеціальні літери, а саме: ц (-тс), ч (-тш); інші ж два афrikати позначаються комбінацією літер д і з — «дз», д і ж — «дж».

Нікому і в голову не прийде вимовляти звук, позначуваний літерою ц, як два окремі звуки т-с, а ч, як т-ш. У вимові ж афrikат «дж», «дз» дуже часто спостерігаються порушення літературної норми: їх нерідко вимовляють як два окремі звуки, вимовляючи кожен з двох літер, що використовуються на письмі для їх позначення, як окремих звуків.

Вина в поширенні такої непра-

вильної вимови повністю лягає не зовсім досвідчених учнів, які й прищеплюють цю неправильну вимову у школі.

Значна частина наших студентів також неправильно вимовляє ці звуки.

Роздільна вимова д і з та д і ж в українській мові можлива тоді, коли звуки д і з та ж належать до різних складових частин слова (найчастіше до префікса і кореня); наприклад: від-жени, від-жати, над-зеленити, над-зоряний та ін. У цих і подібних випадках маємо справу з двома різними звуками. В усіх же інших випадках «дз» і «дж» позначають один складний, але неподільний у вимові звук. Отже треба вимовляти: дзеркало, дзвінок, дзюрчати, дзьоб, кукурудза, гудзик та ін. а не д-зеркало, д-звінок, д-зюрчати, гуд-зик та ін.; джерело, джміль, джаз, бджола та ін., а не: д-жерело, д-жміль, д-жаз, д-жем, бд-жола та ін.

Професор С. БЕВЗЕНКО.

ЦІКАВІ ФАКТИ

СЛОВО «книга» від церковно-слов'янського слова «книги-букви, письмо взагалі» вперше зустрічається в Лаврентіївському списку літопису. Після розповіді про події 1100 року там іде приписка «Игумен Сильвестр Св. Михаила написал книги со летописец».

ПЕРША датована російська книжка вийшла першого березня 1564 року в Москві. Перша друкована книжка в нашій країні вийшла в 1525 р. в Білорусії.

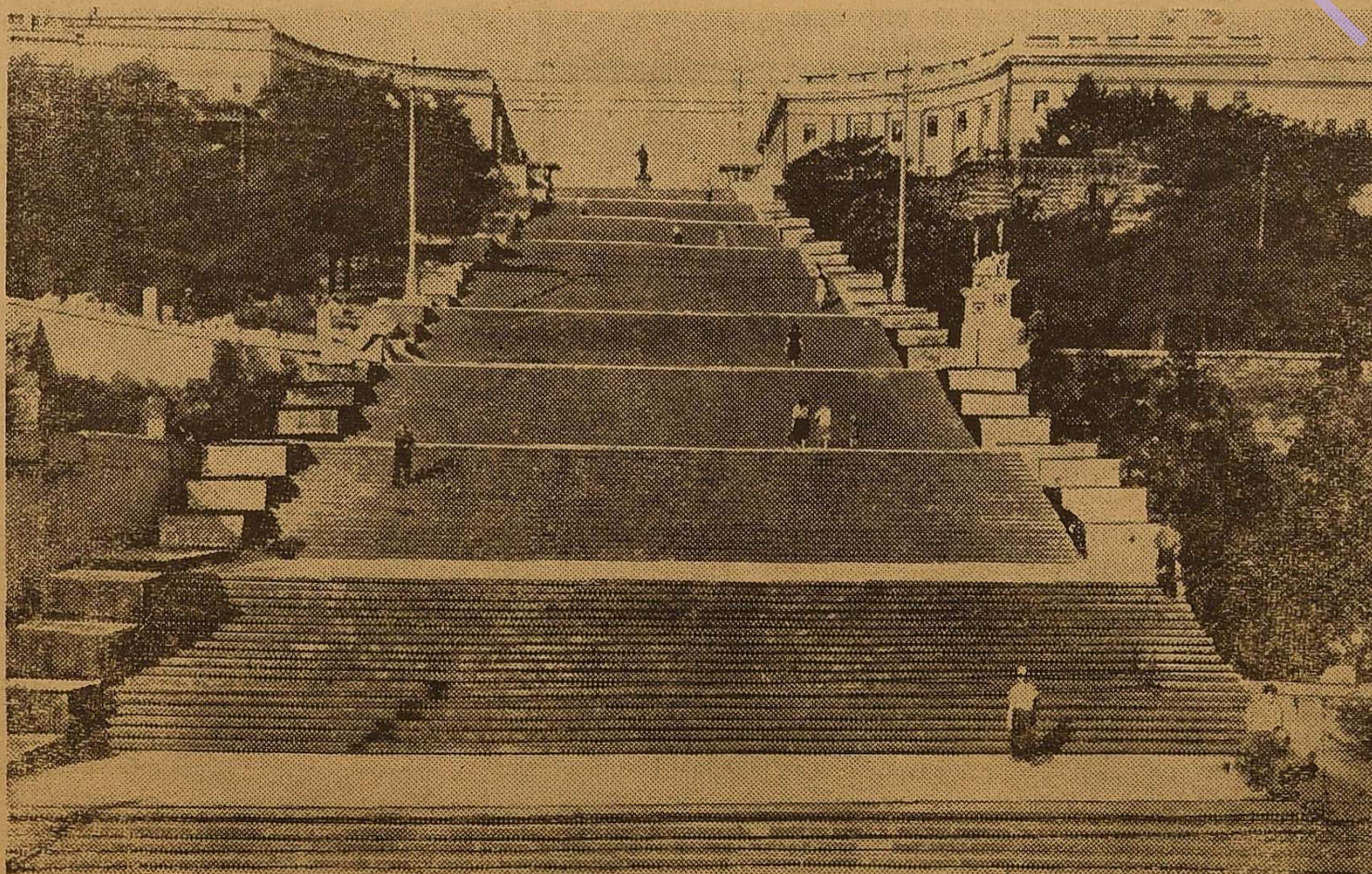
Перша друкована литовська — в 1547 р. в м. Калінінграді (тодішній Кенігсберг).

Перша друкована українська — в 1574 р.

Перша друкована книжка слов'янською мовою вишла в 1419 р. в м. Кракові.

Редактор Є. ГОГУНСЬКИЙ.

ОДЕСИ—170 РОКІВ

2 вересня 1964 року минуло 170 років з дня заснування Одеси.

Трудяці Одеси, його студентство свято бережуть честь міста-героя, примножують його славні традиції. Вони не шкодують сил, щоб зробити місто ще красивішим, ще мальовничішим і квітучим, зручнішим для життя, навчання і праці.

На знімку: один з мальовничих кутків Одеси — Потемкінські сходи.